

[អ្នកសម្ភាស៖ សាយ តុលា- អ្នកផ្តល់បទសម្ភាសន៍៖ ប៊ិន សុង]
[Interviewer: Tola Say. Interviewee: Bin Song (BS)]

[00:00]

ពេលដែលវាយរួចហើយ ខ្ញុំត្រូវដល់ពេលឆាបម្តង។ ខ្ញុំឆាបឱ្យវាកើតជាទូកអង្កាច។
After I finish pounding [the metal], I have to file it. I have to file it until it is ready to make the body of Angkuoch with.

[00:10]

[តា សុង ឆាបសរសៃដែកដែលគាត់បានកាត់]
[BS starts to file the piece of metal that he cut off.]

[02:45]

[ការសន្ទនារវាងប៊ិន សុង និងប្រពន្ធរបស់គាត់]
[Private conversation between BS and his wife]

[ប្រពន្ធរបស់ ប៊ិនសុង៖]
[Wife of BS says:]

[នាងឱ្យតាកត់យកលេខកូដ។ នាងទម្លាក់លុយមក។]
[Our daughter asked you to write the code numbers. She has sent us some money.]

[ប៊ិន សុង៖]
BS:

[ទៅទីនោះសិនទៅ! ចាំបន្តិចទៀតខ្ញុំកត់!]
[Go to sit right there! I will write down the code numbers in the moment.]

[03:40]

[ប៊ិនសុង ប្តូរទីតាំងដែក ដើម្បីឆាបផ្នែកម្ខាងទៀតនៃសរសៃដែក។]
[BS changes the position of the metal piece in order to file another side of it.]

[03:48]

[ប៊ិន សុង យកកាំបិតមកវាយម្ខាងទៀតនៃដែក ដើម្បីឱ្យវាចូលក្នុងប្រលោះដែកគោលដោយងាយស្រួល។]
[BS takes the knife to pound the metal piece in order to get it in between the nails.]

[04:08]

[ប៊ិន សុងយកអង្កាចឬស្សីទៅកល់ដើម្បីរក្សាលំនឹងដុំឈើ។]
[BS takes a nearby Angkuoch Russey to support the wooden block in order to keep it stable.]

[05:14]

[នៅពេលដែល ប៊ិន សុង ឆាបដែកបានល្អម គាត់យកដែកចេញពីប្រឡោះដែកគោល។]
[When the filing is done, BS extracts the metal piece from the nails.]

[05:24]

*[ប៊ិន សុដវាយសសៃដៃកចូលដើម្បីឆាបបន្ថែម ដោយសារវាមិនទាន់តូចល្អមនៅឡើយ។]
[BS puts the metal piece between the nails to file it further.]*

[07:28]

*សំលៀង(ឆាប)ឱ្យវាក្លាយជាបែបណា? សំលៀងយ៉ាងណាទើបរួច?
How do you want it to become? When do you know that the filing is done?*

ថាម៉េច?
What?

*សំលៀងឱ្យវាក្លាយជាបែបណា?
How do you want it to become?*

សំលៀងឱ្យវាស្មើ! ទាល់វាស្មើស្អាត ទើបធ្វើទៅវាលឺសម្តែង! បើកាលណាវាមិនស្មើស្អាត ហើយនៅមានកន្តាក់ វាមិនអាចលឺសម្តែងទេ។ ដូចនេះហើយ ទើបខ្ញុំត្រូវសំលៀងវាឱ្យស្អាត។

I have to file it until it becomes even. It cannot produce a sound unless I make it nice. If it is not even and smooth, it cannot produce a sound. That is why I have to file it until it becomes nice.

[07:51]

ឱ្យវាស្អាត!ឱ្យវាស្មើ បានវាចេញជារូបរាង «ស្លុកអង្កួច»!
Make it nice! Make it even so then the body of Angkuoch can appear!

ព្រោះរបស់ដែលខ្ញុំកំពុងធ្វើនេះ ខ្ញុំធ្វើតាមបច្ចេកទេសដែលខ្ញុំយល់ដឹង។ បើកាលណាខ្ញុំមិនយល់ដឹងទេ ខ្ញុំមិនអាចធ្វើកើតទេ។

What I am doing now is based on the technique that I know. If I did not understand this, I could not make it happen.

[08:16]

*គេហៅរបស់នេះយ៉ាងដូចម្តេច? ស្លុក?
How do you call this? 'Snok' [Body]?*

គេហៅវាថា «ស្លុកអង្កួច»។ ស្លុកអង្កួចនេះ... អ្នកខ្លះហៅ «ទូក» ឬ «ស្លុក»។ គេអាចហៅបានពីរបែប។ អ្នកខ្លះហៅ «ទូកអង្កួច» ហើយអ្នកខ្លះហៅ «ស្លុកអង្កួច»។ វាអាស្រ័យលើការនិយមរបស់គេ។

It is called, the 'body of Angkuoch'. This body of Angkuoch... Some people call it 'Touk' or 'Snok'. People can call it in two ways. Some people prefer 'Touk Angkuoch' and some people prefer 'Snok Angkuoch'. It depends on their preference.

[08:42]

*អ្នកណាហៅ «ទូក» ហើយអ្នកណាហៅ «ស្លុក»?
Who calls it 'Touk'? and who calls it 'Snok'?*

អ្នកខ្លះហៅ «ស្នុក» ហើយអ្នកខ្លះហៅ «ទូក»។ គេអាចហៅបានពីរបែប
ហើយគេតែហៅទាំងពីរបែបនេះ។ គេប្រើភាសាទាំងពីរនេះ។

Some people call it 'snok' and some people call it 'touk'. They can name it in
two ways and they can use either of these two. They could use either.

[09:16]

ខ្ញុំធ្វើកាំងពីដើមមក ដោយមិនដែលមានភ្លើង។ ខ្ញុំនាបតែដែកនៅអញ្ចឹងឯង។
កាលពីដើមឡើយ ខ្ញុំប្រើដែកគោល។ ដែកគោលប្រវែងមួយគីកកន្លះ។
Since I started making [Angkuoch], I never used fire to heat [the metal]. I
always filed with unburned metal like this. Before, I use a nail [as the piece of
metal]. The length of the nail was 15 centimeters.

[09:30]

តើគេនាបដែកគោលឬយ៉ាងណា?
Did you have to file the nail as well?

វាយដំដូចដែកនេះដែរ! ពេលដែលដំដូចហើយ ទើបគេពាក់ជារូបរាងទូកអង្កាច។ ស្នុកវា!
I had to pound it like this metal piece! After pounding it, you start to bend it to
make it look like the body. Its body!

[09:46]

តើគេយកដែកគោលមកធ្វើឬយ៉ាងណា?
Did you have to take a nail to make it?

គេយកវាមកដំ។ ពេលដែលយកមកដល់ គេដំ។ គេដំដូចសសៃដែកនេះដែរ។
You had to take one to pound it. When you had it in hand, you had to pound
it. You pounded it the same as this one.

[09:57]

ហេតុអ្វីបានជាគាត់មិនប្រើដែកគោល?
Why aren't you using a nail?

ដោយសារខ្ញុំមានដែកនេះហើយ! ខ្ញុំមិនចាំបាច់យកដែកគោលមកធ្វើទេ។
ដែកនេះដូចគ្នានឹងដែកគោលដែរ។ វាអាចដំបានដូចគ្នា។
Because I already had this piece of metal! I did not need to take a nail for the
making. This piece of metal is the same as a nail. Both can be pounded.

[10:15]

ហេតុអ្វីបានជាគាត់មិនដុត? ដោយសារការធ្វើរបៀបនេះលឿនជាង?
Why don't you heat it? Is it faster this way?

បាទ! បើដុត ទាល់តែខ្ញុំប្រើដែករស់។ បើវាយដោយមិនបានដុត វាបែក។
ដែកងាប់ប្រភេទនេះ មិនបែកទេ។ ដែកគោលជាដែកងាប់ ដូចនេះ
វាវាយមិនបែកទេ។ បើដែករស់ វាបែក។
Yes! If I heated it, I would have to use live [unbendable] metal. If I pounded it
without heating it, it would break. Dead [bendable] metal does not break. The
nail is a dead metal, so it will not break by pounding it. If it were a live metal, it
could break.

[10:38]

*ដែករស់មានលក្ខណៈបែបណា? ហើយដែកងាប់មានលក្ខណៈបែបណា?
What is live metal? And what is dead metal?*

ដែករស់ ជាដែកដែលពត់មិនទៅ។ វាតែងរលស់ទៅសភាពដើមវិញ។ បែបហ្នឹង គេហៅថា «ដែករស់»។ បើដែកងាប់វិញ បើពត់ទៅណា វាទៅនោះ។
Live metal is an unbendable metal. It always goes back to its previous shape, so it is called, 'live metal'. If it is a dead metal, it can be bent into any shape.

[10:58]

ងាប់ដូចមនុស្ស! តែងងាប់កន្លែងណា វានៅកន្លែងនោះហើយ។ [សើច...]
ងាប់ក៏បែបនេះ! បើងាប់ហើយ ដើរមិនរួចទៀតទេ! បើរស់ វានឹងដើរទៅទៀត។
It is dead like a human being. If someone is dead on that spot, they can no longer move. [Laughs...] Dead like this! If it is dead, it can no longer walk. If it is still alive, it can still move on.

[11:22]

*តើត្រូវឆាប់ប៉ុន្មានម៉ោង?
How many hours do you need for the filing?*

មិនទៀងដែរ! ចួនកាល វាក៏រហ័ស។ ចួនកាល វាចំណាយពេលពីរម៉ោង។ ចួនកាល ខ្ញុំក៏យឺតយ៉ាវក្នុងការធ្វើ វាអាចចំណាយពេលបីម៉ោង។ ចួនកាល មួយម៉ោងកន្លះ! កំណត់វាមិនបានទេ!
No set time! Sometimes it is quick. Sometimes it takes two hours. Sometimes I am slow to make it, so it could take three hours. Sometimes it takes one hour and a half. I cannot set a time!

វាក៏អាស្រ័យលើដែកឆាប់ដែរ។ ដែកឆាប់ខ្លះក៏មុត ដែកឆាប់ខ្លះក៏មិនមុត!
It depends on the metal file. Some metal files are sharp and some not.

[11:49]

*ចុះដែកឆាប់នេះចាស់ឬថ្មី?
Is this metal file new or old?*

វាដូចជាកណ្តាល ដោយសារខ្ញុំបានប្រើវាម្តងរួចហើយ។ ពេលដែលឆាប់ម្តងហើយ វាក្លាយជាដែកឆាប់កម្រិតកណ្តាល។
It is not new nor old because I have used it once. I took it to file once; it is no longer new, yet not old.

[12:08]

*តើត្រូវធ្វើទូកប៉ុន្មាន? មួយឬពីរ?
How many bodies do you have to make? One or two?*

ទូក?
Body?

ទូកអង្កាច?

Bodies of Angkuoch?

ខ្ញុំធ្វើតែមួយទេ។ តែដល់ពេលដែលខ្ញុំពត់ទៅ វាកើតជាពីរ។ ពេលដែលពត់ទៅ វានឹងក្លាយជាបែបនេះ។ ពេលនេះ វាកើតជាពីរហើយ។ ពេលដែលវាក្លាយជាបែបនេះហើយ ខ្ញុំអាចឆាប់គូថវាបាន។
I make only one. When I bend it, it will become two. After bending it, it will become like this. Now it becomes two. When it goes like this, I can start to file the bottom.

[12:43]

*តើគាចូលចិត្តធ្វើអង្កួចដែរឬទេ?
Do you like making Angkuoch?*

បាទ?
What?

*តើគាចូលចិត្តធ្វើអង្កួចដែរឬទេ?
Do you like making Angkuoch?*

ដោយសារតែខ្ញុំចូលចិត្តហ្នឹងហើយ បានជាខ្ញុំធ្វើ! បើខ្ញុំមិនចូលចិត្ត ខ្ញុំនឹងមិនធ្វើវាទេ។ [សើច...!]
I do this because I like it. If I didn't, I would not make it. [Laughs...!]

ខ្ញុំធ្វើរបស់នេះ ដើម្បីកុំឱ្យបាត់សភាពដើមពីបុរាណយើងមក។ ខ្មែរយើងមានអី? កាលពីដើមមក ខ្មែរមានអង្កួច ខ្យ ចាប៊ីដងវែង។ល។ នេះជាល្បែង។ គេហៅថា ល្បែងមហោស្រពក្នុងប្រទេសជាតិរបស់យើង។ ប្រទេសជាតិរបស់យើងត្រូវមានកាំងពីសម័យអង្គរ។ ដូចនេះហើយបានជាខ្ញុំចូលចិត្តធ្វើវាក្នុងគោលបំណងកុំឱ្យវាបាត់បង់។
I do this to make sure that old instruments of Cambodia will not disappear. What does Cambodia have? Before, Cambodia had Angkuoch, khloy [flute], Chapei Dong Veng [lute].... It had games. There were games [that were played] at festivals in our country. Our country has had all these things since the Angkor era. That is why I like to make it for the purpose of preservation.

[13:43]

ខ្ញុំធ្វើឱ្យក្មេងជំនាន់ក្រោយបានឃើញ និងដឹងថាកាលពីមុនខ្មែរមានអ្វីខ្លះ។ បើខ្ញុំមិនធ្វើទុក មនុស្សនៅជំនាន់ក្រោយនឹងមិនបានដឹងទេ។ ពួកគេនឹងស្គាល់តែរបស់ក្នុងជំនាន់នោះទេ។ ពួកគេមិនស្គាល់អ្វីដែលពួកគេមានពីមុនមកទេ។
I make this for the younger generation to show them what we used to have in the past. If I don't do this, they will not know. They will know only the instruments in their own generation. They would not know what they used to have in the past.

ដូចនេះហើយ បានជាខ្ញុំយកចិត្តទុកដាក់ក្នុងការធ្វើ ដើម្បីឱ្យវាមានសម្រាប់ក្មេងជំនាន់ក្រោយ! យកចិត្តទុកដាក់ក្នុងការធ្វើ! ប៉ុន្តែខ្ញុំមិនបានពេញលេញ មិនបានស្អាតទេ នឹងមិនបានសមរម្យទេ ដោយសារខ្ញុំងងឹត។ ខ្ញុំងងឹតភ្នែក និងថ្លង់ទៀត។ ហើយខ្ញុំក៏បាក់ធ្មេញដែរ ដូចនេះខ្ញុំប្រើការអ្វីមិនកើតទេ។
That is the reason I gave my attention to working on it. It is for the younger generation. I pay attention to the making! But I cannot make it well and nicely

because I cannot see clearly any more. I cannot see or hear well. And I also lost my teeth so I cannot work well like before.

[14:31]

ប៉ុន្តែខ្ញុំនៅតែយកចិត្តទុកដាក់ធ្វើ ដើម្បីឱ្យគេបានយល់ដឹង និងបានឃើញ!
ខ្ញុំធ្វើទុកឱ្យក្មេងជំនាន់ក្រោយ!

But I still pay attention to the making process to make other people see and understand. I make it for the younger generation.

[14:41]

តើគាចេះធ្វើមកពីណា?
Where did you learn?

ខ្ញុំចេះធ្វើដោយសារកំនិតរបស់ខ្លួន។ ពីដើមមក ខ្ញុំបានផ្តួចផ្តើម ដោយសារខ្ញុំលឺគេថា។
ពេលដែលលឺគេថា ខ្ញុំក៏នឹកគិតថា របស់នេះធ្វើយ៉ាងម៉េច? ខ្ញុំគិតរករបៀបធ្វើ។
ពេលដែលធ្វើទៅ វាអាចប្រើការបាន។ ពេលដែលវាប្រើការបាន
ខ្ញុំមិនត្រឹមតែធ្វើសម្រាប់ប្រើការខ្លួនឯងទេ ខ្ញុំថែមទាំងធ្វើវាលក់ទៀតផង។
I learned to make it by myself. I started to make it because I heard people talking about it. Once I heard that, I thought, how can I do it? I was thinking about the technique. When I worked on it, it was usable. Once it was usable, I did not make it only for myself but also for selling.

[15:12]

ពីដើមមុន ខ្ញុំលក់អង្កួតដៃកម្ពុយក្នុងតម្លៃ២៥។
Before I sold them for 25 per Angkuoch.

២៥អ្វី?
25?

២៥រៀល!
25 Riel.

២៥ដុល្លារ?
25 dollars?

ទេ! ២៥រៀល!
No! 25 Riel!

ពីដើមឡើយ ខ្មែរយើងប្រើប្រាក់រៀល។ ប្រាក់ខ្មែរ! ខ្ញុំធ្វើលក់។ ខ្ញុំធ្វើលក់បានច្រើន។
No! Before we used Riel currency. Khmer currency! I made it for sale. I could sell a lot.

២៥រៀលក្នុងសម័យណា?
25 Riel in what era?

វាជាលុយសម័យបុរាណ។
It was ages ago.

សម័យណា? សម័យ៦០?
What era? 1960?

សម័យយូរហើយ! ឆ្នាំ១៩៥០! ប្រហែល ១៩៥១ ឬ១៩៥២!
It was a long time ago. 1950! Perhaps in 1951 or 1952!

កាលនោះ ខ្ញុំនៅក្មេង។ ខ្ញុំអាយុ១១ឆ្នាំ។
At that time, I was young. I was 11 years old.

*ដប់ប៉ុន្មាន?
How old?*

១១! កាលនោះ ខ្ញុំអាយុ១១ឆ្នាំ។ ពេលដែលខ្ញុំអាយុ១១ឆ្នាំ ខ្ញុំចេះធ្វើ។
11! At that time, I was 11. When I turned 11, I knew the making process.

[16:12]

*តើចេះធ្វើតាំងពីអាយុ១១ឆ្នាំ?
So you have known the making process since you were 11?*

បាទ! ខ្ញុំចេះធ្វើតាំងពីខ្ញុំអាយុ១១ឆ្នាំ។ ពេលដែលខ្ញុំចេះ គេចាប់ផ្តើមប្រើអង្កួចនេះ។
ស្រីក៏ចេះ ប្រុសក៏ចេះ!
Yes! I knew how to make it when I was 11. Once I did, people also started to use Angkuoch. Women knew! So did men!

*ស្រីចេះធ្វើដែរ?
Did women know the making process as well?*

ទេ! ពួកគេមិនចេះធ្វើទេ។ ពួកគេចេះផ្លាស់។ ពេលដែលខ្ញុំស្រលាញ់គេ
ខ្ញុំនិយាយតែនឹងអង្កួចនេះទេ។ [សើច...!] មនុស្សស្រីក៏និយាយនឹងអង្កួចដែរ
ដោយសារគេចេះដែរ។ ពេលដែលខ្ញុំស្រលាញ់ ហើយគេក៏ចេះដែរ
ដូចនេះពួកយើងក៏និយាយគ្នានឹងអង្កួច។
No! They did not know how to make them. They could only play. When I loved a girl, I also let her know through Angkuoch playing. [Laughs...!] Women also communicated through Angkuoch because they knew [how to play] it too. When I loved her and she could play, we communicated through Angkuoch.

[16:40]

[ប៊ិន សុង និយាយពីប្រពន្ធដែលនៅក្បែរនោះ៖
[BS indicates his wife who is nearby]:
មិនមែនយាយនេះទេ! យាយខ្ញុំពីដើមមុន! យាយនេះជាយាយកណ្តាលទេ!
Not this grandma! My previous wife! This one is the second.

[16:49]

*គេអាចយល់តាមរយៈការផ្លាស់អង្កួចដោយរបៀបណា?
How could people understand each other through Angkuoch playing?*

ផ្លាស់និយាយ! និយាយគ្នាលឺច្បាស់ទែង! ពួកយើងចេះទាំងអស់គ្នា។
ពេលដែលខ្ញុំនិយាយបែបណា គេលឺបែបនោះ។
It sounded very clear. We all knew it. Whatever words I said, they could hear them.

និយាយ «អូនអើយ!» «បងអើយ!» ! ពួកយើងចេះដូចគ្នា!
អាចស្តាប់បានទាំងអស់គ្នា! និយាយបានទាំងអស់គ្នា! ម្យ៉ាងទៀត
បើខ្ញុំផ្អាកក្នុងចំណោមគ្នាច្រើន! ប្រហែលបួនឬប្រាំនាក់ ពួកយើងអាចរាំ
និងច្រៀងបទ «សន្ទូច»។

Like 'Oun euy!' 'Bong euy!' we all knew this. We could understand! Could
communicate! Anyway, I played in a big group, perhaps four or five people, we
could dance and sing a song called, 'Santouch'.

*បទអី?
What song?*

បទសន្ទូច! បទសន្ទូច!
Santouch! A Santouch song!

សន្ទូចបងមួយ បង...ចង ក្រពើខាំបង ខាំដាច់ថ្នើរខោ ... [សើច...!]
"My only hook, I tie ... the crocodile bites me, biting until the stitching of my
pants comes off ... "[Laughs...!]

*ហើយមានអ្វីទៀត?
And what else?*

បាន?
What?

*ច្រៀងយ៉ាងម៉េចទៀត?
What else is in the song?*

ការច្រៀងនោះមានច្រើន តែខ្ញុំមិនចាំទេ។ ខ្ញុំភ្លេចខ្លះហើយ។
There is lot in the song but I cannot remember. I've forgotten most of it.

អ្នកណាមួយ ដេរខោឱ្យបង!
"Those who are good, please come to sew my pants!"

*ប្រើគេឱ្យដេរខោឱ្យ?
It asks the girls to sew your pants?*

គេច្រៀង ហើយគេរាំព្រោងព្រាត។
They sang and danced joyfully.

ផ្អាកផង! រាំផង! ផ្អាកដៃមួយ រាំដៃមួយ!
Play! Dance! Play with one hand and dance with the other hand!

[18:00]

*ហេតុអ្វីចាំបាច់ផ្អាកអង្គុចដើម្បីញ៉ែរស្រី? ហេតុអ្វីបានជាតាមិនទៅប្រាប់គេដោយផ្ទាល់ទៅ?
Why did you have to play the Angkuoch for flirting with girls? Why didn't you tell
them directly?*

បើប្រាប់គេទៅ ម៉ែគេលឺ។ ម៉ែគេដឹង។ ចាស់ៗមិនដឹងអង្គុចទេ។
ពេលដែលនិយាយគ្នានឹងអង្គុចទៅ ម៉ែគេមិនដឹងទេ។
If I told them directly, their mothers could hear. Their mothers would know.
When we communicated through Angkuoch, their mothers did not know.

អញ្ចឹង ម៉ែគេមិនដឹងទេ?
Their mothers didn't know?

គាត់មិនដឹងទេ។
They didn't.

ចាំបាច់លាក់ម៉ែធ្វើអី?
Why did you have to hide it from their mothers?

បើមិនលាក់ ឱ្យគាត់ដឹងដើម្បីអ្វី?
Why would I let them know?

មិនឱ្យម៉ែដឹង! [សើច...!]
Never let the mothers know! [Laughs...!]

ដូចពេលដែលទៅលេងបុណ្យ បើប្រាប់ឱ្យម៉ែគេដឹង ម៉ែចម្រើនឱ្យទៅ?
Like when we went to join the festival. If I dared to tell them [the mothers],
how could they let their daughters go?

[18:40]

អញ្ចឹងតាញ៉ែគេបានសម្រេច?
Was your flirting successful?

បានសម្រេច! រឿងខ្លះ ក៏ពួកយើងបានគ្នាដោយមិនបានការ ឬដណ្តឹង! ពេលដើមមុន
ពួកយើងគ្មានដណ្តឹងទេ! បើស្រលាញ់គ្នា ហើយនិយាយគ្នា ខាងប្រុសក៏ទៅផ្ទះខាងស្រី!
It was successful! In some cases we could be together without any
engagement event or wedding ceremony. Before, there were no engagement
events. If we loved each other, we communicated that and the men moved to
live with the girl's family.

[19:00]

ដូចសម័យនេះ ក្មេងៗនិយាយគ្នានឹងទូរស័ព្ទ។ បើនិយាយទូរស័ព្ទ
យើងអាចនិយាយគ្នាបើទោះជានៅឆ្ងាយ។ តែអង្គុចខ្ញុំនេះ
ខ្ញុំអាចនិយាយបានតែនៅពេលដែលនៅជិតគ្នា។ [សើច...!]
It is just like in this generation. Young people in this generation communicate
by phone. They can communicate although they are at a distance. For
Angkuoch, I could talk only when we were close. [Laughs...!]

[19:17]

[គា សុំដកសរសៃដែកចេញពីបន្លោះដែកគោលដើម្បីយកមកពិនិត្យ។
[BS takes piece of metal from the nail board to check it over.]

[19:23]

ខ្ញុំតម្រង់វាឱ្យត្រង់។
I'm making it straight.

ហេតុដូចម្តេចបានជាតាចង់ឱ្យវាត្រង់?
Why do you want it to be straight?

ពេលដែលវាត្រង់ ខ្ញុំអាចពត់វាបាន។ បន្តិចទៀត ខ្ញុំចាប់ផ្តើមពត់វាហើយ។
When it is straight, I can bend it. Soon, I will bend it.

នៅពេលដែលដល់ដំណាក់កាលឆាប់ វាជិតបានសម្រេចហើយ។
វានៅតែបន្តិចទៀតទេ!
The filing process is almost done now. It needs a bit more.

[19:46]

តើតាបង្រៀនមនុស្សស្រីឱ្យលេងអង្កួច ឬយ៉ាងណា?
Did you teach girls to play Angkuoch?

ខ្ញុំបង្រៀនឱ្យចេះលេងទាំងអស់គ្នា។ ទាល់តែយូរៗទៅ គេរៀនតាមគ្នា។
គេរៀនតាមគ្នា។
I taught them how to play. After that, they could learn from each other. They followed each other.

បានហើយ!
It is done now.

តើតាមិនរៀនធ្វើអង្កួចនេះពីតាណាទេ? រៀនដោយខ្លួនឯង?
Didn't you learn Angkuoch-making from anyone? Self-taught?

ទេ! មកពីខ្ញុំ! ខ្ញុំបង្រៀន។
No! I learnt it by myself. I taught myself.

[20:24]

ពីមុន តើតាឃើញចាស់ៗផ្សេងលេងឬក៏ធ្វើទេ?
Did you see any older people make this instrument before?

ពីមុន ខ្ញុំមិនដែលឃើញអ្នកណាទេ។ ពេលដែលខ្ញុំធ្វើយូរៗទៅ ខ្ញុំក៏ចេះតែបែកប្រាជ្ញា។
ពេលដែលបែកប្រាជ្ញាទៅ ខ្ញុំនឹកថា ពេលដែលខ្ញុំចេះធ្វើអង្កួចហើយ
តើខ្ញុំត្រូវធ្វើអ្វីទៀត?
No! I did not see anyone. When I kept making it, I became better at it. When I became better at it, I thought, what should I do next?

[20:46]

ហេតុអ្វីបានជាតានឹកឃើញធ្វើ?
Why did you want to make [Angkuoch]?

ខ្ញុំនឹកឃើញដោយសារលីគេនិយាយ។ ខ្ញុំលឺគេថា យើងធ្លាប់មានអង្កួចផ្ទុកពីមុន។
ហើយខ្ញុំបានឃើញក្នុងកម្ពីរ បាលី។ វាមានក្នុងកម្ពីរបាលី។
ដើរផ្ទុកអង្កួច ហ្ន៎លឺខ្លួន ខ្លួន!
I wanted to make it because people were talking about it. I heard they said that we used to have Angkuoch to play before. Then I saw it in the Pali Canon. It has it in the Pali Canon. "Go to play Angkuoch and the whistled sounds `klev`klev'!"

នេះមាននៅក្នុងកម្ពីរបាលីសាស្ត្រ! ខ្ញុំគិតថា តើអង្កួចនោះវាយ៉ាងម៉េច?
ក្នុងកម្ពីរបាលី!

This was written in Pali Canon. I thought, how might it [an Angkuoch] look? In the Pali Canon!

[21:10]

តើគាមើលគម្ពីរបាលីកាំងពីតានៅក្មេង?

Did you read the Pali canon when you were young?

បាទ! មើល! ហើយខ្ញុំស្តាប់លោកទេសនា។ ពេលដែលលោកទេសនាចម្លងបុណ្យ ខ្ញុំដឹង។ ខ្ញុំចាំបាន។ ពេលដែលបានលឺ ខ្ញុំគិតថាតើត្រូវធ្វើអង្គុយយ៉ាងម៉េច? រួចហើយ ខ្ញុំចាប់ផ្តើមធ្វើវាឡើង។

Yes! I read it! And I listened to the monks preaching. When the monks preached, I learned. I could remember. When I heard about it [Angkuoch], I thought, how could I do it? Then I started to make it.

តាមិនដែលឃើញរូបរាងផង?

But you had not seen it yet?

បាទ?

What?

តាមិនដែលឃើញរូបរាងផង តើគាធ្វើដោយរបៀបណា?

You had not seen it yet, so how could you make it?

ខ្ញុំមិនដែលឃើញរូបរាងទេ។ តែពេលដែលខ្ញុំចាប់ផ្តើមធ្វើទៅ ខ្ញុំធ្វើវាកើតដូចបំណង។ I had not seen it. When I started to make it, I did it as desired.

ម្យ៉ាងទៀត! ពីដើមឡើយ ខ្ញុំបិតក្រមួនត្រង់កន្លែងនេះ។ ពេលដែលខ្ញុំបែកប្រាជ្ញា ខ្ញុំមិនចាំបាច់បិតក្រមួនទេ។ វានៅតែលឺដូចគ្នា។

I did it another way! I waxed it here, before. When I became better at it, I did not need to wax it. It still sounded the same.

[21:56]

ពេលដែលអត់បិតក្រមួន តើវាលឺដែរឬទេ?

When you don't wax it, does it still produce sound?

ទោះអត់បិតក្រមួន វានៅតែអាចយោល ល្អិតណាខ្ញុំសម្រួលវាត្រូវ។ ខ្ញុំត្រូវឆាប់កន្លែងនេះឱ្យទន់។ ពេលដែលវាទន់ទៅ វាអាចលឺដោយមិនបាច់បិតក្រមួនទេ។ វាយោលហើយ។

Although I do not wax it, it still produces a resonant sound as long as I make it correctly. I need to file it here until it gets soft. When it becomes soft, it can produce a sound without the need for waxing. It is resonant.

ពេលដែលមានធ្មេញ ខ្ញុំអាចលេងឱ្យវាយោល។ បើអត់ផង ធ្វើម៉េចយោល? ពេលដែលមានធ្មេញ វាអាចទប់នឹងធ្មេញរឹង ហើយវានឹងយោល។

If I had teeth, I could make a resonant sound playing. With no teeth, how can I make it resonant? If I had teeth, I could compress it with my teeth so then the sound could be resonant.

ពេលដែលគាតានៅក្នុង តើគាស្នាក់នៅវត្តមែនឬទេបានជាតាដឹងរឿងគម្ពីរ?

When you were young, since you knew about Pali Canon, did you live at the pagoda?

ខ្ញុំនៅវត្តតាំងពីតូចៗមក។ ខ្ញុំនៅវត្តតាំងពីខ្ញុំអាយុប្រាំបី ឬប្រាំបួនឆ្នាំ។
ខ្ញុំមិនដែលបានទៅរៀននឹងសាលាទេ។ ខ្ញុំស្នាក់នៅវត្ត។

I went to live at the pagoda when I was very young. I went to live at the pagoda when I was around eight or nine years old. I never studied at school. I only stayed at the pagoda.

បានហើយ! រួចហើយ! ខ្ញុំត្រូវពត់វាម្តង។
It is done now. I have to bend it.

[23:12]

ម៉េចបានតាងដឹងថាវារួច?
How do you know that it is ready?

បើមើលទៅ វាស្មើហើយ។ ខ្ញុំឆាប់វាបានស្មើហើយ។ ពេលនេះ ខ្ញុំត្រូវរៀបចំពត់។
When I look at it, it is even now. I filed it fairly now. Now I need to bend it.

ខ្ញុំស្តាយដែលខ្ញុំងងឹតភ្នែក និងបាក់ធ្មេញ។ ពេលដែលមកឱ្យខ្ញុំធ្វើអង្កួត
និងបង្ហាញថាខ្មែរមានអី? មានអង្កួត មានបាប៉ីដងវែង មានខ្លួយ!
ឧបករណ៍ទាំងនេះមានតាំងពីសម័យបុរាណកាលមក។ ពេលដែលខ្ញុំបាក់ធ្មេញអស់
ខ្ញុំស្តាយដែលខ្ញុំបាក់ធ្មេញ។ ខ្ញុំផ្ទាត់លែងកើត។
I feel regretful that I cannot see clearly; and I have lost my teeth. When you asked me to show you the Angkuoch making and tell what Khmer people used to have - w used to have Angkuoch, Chapey Dong Veng, khloy! These instruments have existed since ancient times. When I lost all my teeth, I felt so regretful about it. I could no longer play.

[23:58]

បាក់យូរឬនៅ?
Have long since you lost your teeth?

បង្ហាញមិនបាន!
I cannot show you!

បាក់យូរឬនៅ?
How long since you lost your teeth?

បាក់យូរហើយ! បាក់បីបួនឆ្នាំ! បាក់បួនឆ្នាំហើយ! ដោយសារតែមកស្រាវជ្រាវរកហើយ
ខ្ញុំត្រូវតែធ្វើដើម្បីឱ្យបានឃើញ! ទោះផ្ទាត់កើតឬមិនកើតយ៉ាងណា
ខ្ញុំត្រូវតែធ្វើឱ្យបានឃើញ និងបង្ហាញថាឃើងមាន។ ផ្ទាត់កើត! វាផ្ទាត់កើត
បើយកទៅជួបអ្នកដទៃទៀតដែលចេះផ្ទាត់!
I lost them a long time ago. A few years now! Four years! Because the research team wanted to know about it [Angkuoch], I have to make it. No matter whether it is playable or not, I have to demonstrate and prove that we used to have it. It is playable. It is playable if you take it to a real player.

[24:57 – END]